



basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

VISUELE KUNSTE

EKSAMENRIGLYNE

GRAAD 12

2017

Hierdie riglyne bestaan uit 20 bladsye.

INHOUDSOPGAWE

	Bladsy
HOOFSTUK 1: INLEIDING	3
HOOFSTUK 2: DOELSTELLINGS	4
HOOFSTUK 3: ASSESSERING	5
3.1 Assesseringsdoelwitte	5
3.2 Oorsig van Onderwerpe	5
3.3 Formele Assesering in Graad 12	6
3.4 Skedule vir Skool-gebaseerde Assesering (SGA)	7
3.5 Kognitiewe Vlakke	8
3.6 Eksterne Eksamens	8
HOOFSTUK 4: VAKINHOUD	9
4.1 Vraestel 1: Visuele Kultuurstudies (Onderwerp 3)	9
4.2 Vraestel 2: Praktiese Eksamen (Onderwerp 1 en 2)	11
HOOFSTUK 5: ALGEMENE VAKINLIGTING	16
5.1 Verduideliking van Terminologie/Begrippe	16
5.2 Bronne	17
HOOFSTUK 6: ALGEMENE RIGLYNE VIR DIE ONDERWYSER	18
6.1 Vraestel 1	18
6.2 Vraestel 2	18
HOOFSTUK 7: DIE RETROSPEKTIEWE UITSTALLING	19
HOOFSTUK 8: SLOT	20

HOOFSTUK 1: INLEIDING

Die Kurrikulum- en Assesseringsbeleidsverklaring (KABV) vir Visuele Kunste beskryf die aard en doel van die vak Visuele Kunste. Dit gee leiding aan die filosofie wat die basis is van die onderrig en assessering van die vak in graad 12.

Die doel van hierdie Eksamensriglyne is om:

- Duidelikheid te gee oor die diepte en omvang van die inhoud wat in die graad 12 Nasionale Senior Sertifikaat (NSS) -eksamen in Visuele Kunste geassesseer gaan word.
- Bystand te verleen aan onderwysers om leerders doelmatig vir die eksamens voor te berei.

Hierdie dokument gee aandag aan die finale graad 12 eksterne eksamens. Dit behandel op geen vlak die Skoolgebaseerde Assessering (SBA), Praktiese Assesseringstake (PAT'e) of finale eksterne praktiese eksamens, wat in 'n aparte PAT-dokument verduidelik word en elke jaar opgedateer word, nie.

Hierdie Eksamensriglyne moet geles word saam met:

- *Die Nasionale Kurrikulumstelling (NKS) se Kurrikulum- en Assesseringsbeleidsverklaring (KABV): Visuele Kunste*
- *Die Nasionale Protokol vir Assessering: 'n Addendum tot die beleidsdokument, die Nasionale Senior Sertifikaat: 'n Kwalifikasie op Vlak 4 op die Nasionale Kwalifikasieraamwerk (NKR) rakende die Nasionale Protokol vir Assessering (Graad R–12)*
- *Nasionale beleid met betrekking tot die program- en promosievereistes van die Nasionale Kurrikulumstelling, graad R–12*

HOOFSTUK 2: DOELSTELLINGS

Hierdie riglyn is ontwerp om meer lig te werp op die inhoud wat in die *Kurrikulum- en Assesseringsbeleidsverklaring (KABV)* vir Visuele Kunste voorgeskryf word. Dit beskryf ook die spesifieke doelwitte van elke onderwerp wat in die sillabus genoem word. Benewens die graad 12-materiaal sal daar aangeneem word dat leerders kennis en begrip van die inhoudsraamwerk vir graad 10 en 11 het.

Graad 12 Visuele Kunste-leerders het ten doel om:

- Kreatiewe idees, in reaksie op beide ekstern opgestelde en selfontwikkelde projekte, aan die hand van eie ondervindinge en eie kennis van visuele kulture van die verlede en die hede, te verken, te ontwikkel en te verwesentlik
- Materiaal, tegnieke, prosesse en tegnologie met die vervaardiging van verbeeldingryke en innoverende kunswerke van persoonlike uitdrukking te verken en te manipuleer
- Materiaal, prosesse en tegnieke op 'n doeltreffende, ekonomiese, veilige en verantwoordelike manier te verken
- Hulle eie werkproses te bestuur
- Kunsvorms, prosesse en produkte waar te neem, te assesser en te analiseer
- Met gebruik van visuele, mondelinge en geskrewe taalvaardighede effektief te kommunikeer
- Hulle eie werk, en die werk van ander, krities te beoordeel
- Entrepreneursvaardighede en professionele praktyk in kuns te ontwikkel om 'n verskeidenheid van loopbaanopsies te verken
- Aan die diversiteit van kunstradisies in internasionale en Suid-Afrikaanse kontekste blootgestel te word en dit as 'n hulpbron te gebruik
- Die kritiese rol te waardeer wat visuele kuns in die verryking van die visuele omgewing van die skool en omgewing speel
- Die skakels tussen visuele kunste en die kreatiewe nywerhede, soos ontwerp en reklame, te verstaan
- Die sosiale en geskiedkundige rol van visuele kunste in die herskepping van gemeenskappe te verstaan

HOOFSTUK 3: ASSESSERING**3.1 Assesseringsdoelwitte**

Soos in die KABV-dokument uiteengesit, is assessering bedoel om:

- Die onderwyser in staat te stel om 'n leerder se vordering betroubaar te beoordeel
- Leerders oor hulle sterk punte, swak punte en vordering in te lig
- Onderwysers, ouers en ander belanghebbendes te help om besluite oor die leerproses en vordering van leerders te maak.

3.2 Oorsig van Onderwerpe

Onderwerp 1: Konseptualiseer deur die ontwikkeling en verwesenliking van kreatiewe idees	
12	<p>Ontwikkelingsproses:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pas verskillende benaderings onafhanklik toe om idees met die formulering van 'n projekopdrag te ontwikkel • Is krities betrokke by eie ondervinding van die wêreld deur middel van ontdekking, manipulasie en interpretasie van tekens en simbole uit die breër visuele kultuur verkry <p>Verwesenliking van 'n konsep:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Los 'n reeks visuele en konseptuele probleme onafhanklik op, en werk in die rigting van die ontwikkeling van 'n persoonlike visuele taal • Dokumenteer en evalueer krities die proses van konseptuele ontwikkeling
Onderwerp 2: Maak kreatiewe kunswerke, bestuur prosesse en aanbieding; veilige praktyk	
12	<p>Maak kunswerke:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kies die materiaal, gereedskap, tegnieke, temas en prosesse wat die geskikste vir die gekose kuns- of kunsvlytvorm is • Toon 'n gevorderde mate van tegniese vaardigheid in, en kennis oor, 'n reeks materiaal, tegnieke, prosesse en toerusting wat verband hou met die gekose kuns- of kunsvlytvorm • Dokumenteer en evalueer eie kreatiewe prosesse en kunswerke en kies werke wat die geskikste is om by die portefeulje in te sluit • Kunswerke moet verband hou met die opdrag • Skep en transformeer/herskep visuele beelde deur beide nuwe en tradisionele tegnologie te gebruik <p>Bestuur/Beheer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skep 'n samehangende groep werke wat 'n konkrete bewys is van die konseptualiseringsproses en die maak van die werk • Beplan, hanteer en voltooi spesifieke take en projekte binne die aangeduide tyd, ruimte en hulpbronbeperkings <p>Aanbieding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertoon, stal uit of bied eie werk op 'n manier aan wat die ekspressiewe en konseptuele impak van die werk versterk en komplementeer <p>Veilige praktyk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toon en bevorder die veilige gebruik van toerusting, materiaal en tegnologie in 'n groepwerkkonteks

Onderwerp 3: Visuele kultuurstudies: klem op visuele gelettertheid

12	<p>(Ten minste ses van AGT voorgeskrewe temas)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toon kritiese analitiese skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns binne geskiedkundige en kulturele kontekste in vele bronne • Toon begrip van die geskiedkundige konteks en stilistiese evolusie van 'n versameling skone kuns-, toegepaste kuns- en kunsvlytvorms • Doen onafhanklik navorsing oor geleenthede wat die verhouding beskryf tussen kennis en vaardighede, soos deur Visuele Kunste en post-VOO-onderrig opgedoen • Uitstappie om loopbaan- en tersiêre geleenthede in Visuele Kunste te ondersoek • Gebruik geskikte terminologie wat met alle terreine van kunsteorie verband hou, om kunswerke, kunsvlyt en toegepaste kunsvorms, beide verbaal en skriftelik, te beskryf en te bespreek • Evalueer die doeltreffendheid van eie en ander se navorsing, kreatiewe prosesse en kunsprojekte
----	---

3.3 Formele Assessering in Graad 12

Formele Assesserings (25%)	Eksterne Eksamen (75%)		
SGA – Gedurende die Jaar	Retrospektiewe Uitstalling	Einde-van-die-jaar-eksamenvraestelle (50%)	
25%	25%	25%	25%
<ul style="list-style-type: none"> • 2 PAT'e: 100 x 2 • 1 teoretiese toets: 50 • 2 teorie-eksamens (middel-van-die-jaar- + proefeksamen): 100 x 2 • 1 proefeksamen-prakties: 100 	Uitstalling/Aanbieding van jaar se werk (PAT'e 1, 2 en proefeksamen-prakties): 100	Geskrewe Eksamen 3 uur Visuele Kultuur-studies: 100	Praktiese Eksamen 24 uur (beraming): 100
BEVORDERINGSPUNT: <i>Tel rou punte en totale vir assesseringstake van kwartaal 1 tot kwartaal 3 op en verwerk na 100</i> + <i>Retrospektiewe Uitstalling (100) + Vraestel 1 (100) + Vraestel 2 (100) = Totaal 400</i>			

Aan die einde van graad 12 sal 'n Visuele Kunste-leerder soos volg nagesien word:

- **SGA-punt:**
Rou punte en totale vir assesseringstake van kwartaal 1 tot kwartaal 3 en verwerk na 100
- **Uitstalling van die jaar:**
5–6 kunswerke (2 PAT'e, proefeksamen-prakties + 1–2 werke van graad 11) – 100
- **Praktiese Eksamen:**
Bronboek en kunswerk, ekstern opgestel en nagesien – 100
- **Teorie-eksamen:**
Ekstern opgestel en nagesien – 100

3.4 Skema vir Skool-gebaseerde Assessering (SGA)

Alle SGA-take moet intern gemodereer word. Provinsiale en nasionale moderering sal deur die nasionale departement en/of die onderskeie provinsiale departemente gedoen word. Hierdie proses sal deur die provinsiale onderwysdepartemente bestuur word.

KWARTAAL 1	KWARTAAL 2	KWARTAAL 3
Praktiese Assesseringstaak (100)	Praktiese Assesseringstaak (100)	Proefeksamen (Praktiese Taak) (100) (doen aan begin van kwartaal)
Onderwerp 1: Konseptualisering = 50 Onderwerp 2: Kunswerk(e) = 50 Ten minste EEN of meer kunswerk(e) moet in hierdie PAT voltooi word, met substantiewe proseswerk in bronboek.	Onderwerp 1: Konseptualisering = 50 Onderwerp 2: Kunswerk(e) = 50 Ten minste EEN of meer kunswerk(e) moet in die PAT voltooi word, met substantiewe proseswerk in bronboek.	Onderwerp 1: Konseptualisering = 50 Onderwerp 2: Kunswerk(e) = 50 Ten minste EEN of meer kunswerk(e) moet in die PAT voltooi word, met substantiewe proseswerk in bronboek.
Teorietoets (50)	Teorie-eksamen (100)	Teorie-proefeksamen (100)
Onderwerp 3: Visuele Kultuurstudies	Onderwerp 3: Visuele Kultuurstudies	Onderwerp 3: Visuele Kultuurstudies

Raadpleeg die *RIGLYNE VIR PRAKTIESE ASSESSERINGSTAKE* vir meer inligting.

3.5 Kognitiewe Vlakke

- Alle toetse en eksamens moet met gebruik van die volgende reeks kognitiewe vlakke opgestel word. Vrae sal verskillende moeilikheidsgraad hê – maklik, medium en moeilik.
- Aangesien leerders 'n keuse van vrae in die proefeksamen en finale eksamen het, moet elke vraag aan die reeks kognitiewe vlakke voldoen.

Kognitiewe Vlak	Persentasie
Laer orde: Kennis	30
Middel-orde: Begrip en toepassing	40
Hoër orde: Analise/Ontleed, evaluering en sintese	30

Verduideliking van kognitiewe vlakke: Bloom se Taksonomie

KENNIS	BEGRIP	TOEPASSING
vertel, maak 'n lys, skryf, vind, beskryf, noem, spoor op, ens.	verduidelik, interpreteer, bespreek, onderskei, beskryf in breë trekke, ens.	los op, toon, gebruik, illustreer, klassifiseer, konstrueer, ondersoek, ens.
ANALISE	SINTESE	EVALUASIE
ontleed, vergelyk, ondersoek, kategoriseer, identifiseer, verduidelik, ens.	skep, bedink, beplan, voorspel, ontwerp, stel voor, formuleer, ens.	beoordeel, besluit, regverdig/motiveer, debatteer, beveel aan, prioritiseer, beredeneer, ens.

Bloom se Hersiene Taksonomie

BLOOM SE TAKSONOMIE	BLOOM SE HERSIENE TAKSONOMIE
Evaluasie – Hoër orde	Skep – Hoër orde
Sintese – Hoër orde	Evalueer – Hoër orde
Analise – Middel-orde	Analiseer – Middel-orde
Toepassing – Middel-orde	Toepas – Middel-orde
Begrip – Middel-orde	Begryp – Middel-orde
Kennis – Laer orde	Onthou – Laer orde

Toetse en eksamens wat intern opgestel is

- 'n Toets vir formele assessering moet nie uit 'n reeks klein toetse bestaan nie. Dit moet 'n aansienlike hoeveelheid inhoud dek en 45 tot 60 minute lank wees.
- Oopboektoetse vereis dat leerders inligting vind. Leerders word vir begrip van die leermateriaal getoets en nie vir blote oorskryf van feite nie. Oopboektoetse moet nie net kortvrae insluit nie. Daar word van leerders verwag om langer, reflektiewe antwoorde te skryf, soos paragraaf-tipe antwoorde, na aanleiding van 'n gegewe scenario. Paragrafe wat redes/motivering en ondersteunende bewyse/argumente gee, is noodsaaklik.
- Elke toets, oopboektoets en eksamen moet uit 'n reeks kognitiewe vlakke bestaan en moet ook paragraaf-tipe antwoorde insluit.
- Vrae moet ongesiene visuele beelde insluit om leerders se visuele-analise-vaardighede te toets. Hierdie beelde moet verband hou met die leerders se studietema, bv. tematies of stilisties, asook met werke/bewegings wat hulle bestudeer het.

3.6 Eksterne Eksamens

Alle Visuele Kunste-kandidate sal, soos voorgeskryf, twee eksterne vraestelle aflê.

Vraestel	Tipe vraestel	Tydsduur	Totaal	Datum	Nasien
1	Teorie	3 uur	100	Oktober/November	Ekstern
2	Prakties	Maksimum 24 uur	100	Oktober/November	Ekstern

HOOFSTUK 4: VAKINHOUD**4.1 Vraestel 1: Visuele Kultuurstudies (Onderwerp 3)**

- Die geskrewe teorie-eksamen word deur die nasionale Departement van Basiese Onderwys opgestel oor die aangewese inhoud deur die jaar onderrig.
- Die tydsduur vir hierdie vraestel is 3 uur.
- Die vraestel sal uit agt vrae bestaan. Die leerder moet VYF vrae, wat handel oor wat hulle in graad 12 bestudeer het, kies om te beantwoord.
- Elke vraag sal 20 punte tel met 'n totaal van 100 vir die vraestel.
- Alle vrae moet in opstelformaat beantwoord word, met gebruik van volsinne en paragrawe volgens die instruksies by elke vraag. Lyste met feite sal swaar gepeenaliseer word.
- Vrae sal uit korter en langer opsteltipe vrae bestaan.
- Vrae sal uit visuele geletterdheid en inhoud wat bestudeer is, bestaan.
- Die eksamen word ekstern geassesseer, en provinsiaal en nasionaal gemodereer.
- Die eksamen word volgens 'n nasionale nasienriglyn geassesseer.

Riglyne:

- Leerders moet 'n minimum van **6 uit 8 temas bestudeer**.
 - Die stem van opkomende kunstenaars
 - Suid-Afrikaanse kunstenaars wat deur Afrika- en/of inheemse kunsvorms beïnvloed is
 - Sosiopolitieke kuns, weerstandskuns van die '70s en '80s ingesluit
 - Kuns, kunsvlyt en geestelike werke hoofsaaklik uit landelike Suid-Afrika
 - Multimedia en nuwe media – alternatiewe kontemporêre en populêre kunsvorms in Suid-Afrika
 - Post-1994 – demokratiese identiteit in Suid-Afrika
 - Geslagskwessies: manlikheid en vroulikheid
 - Argitektuur in Suid-Afrika
- Die leerders moet met konsepte wat verband hou met internasionale en Suid-Afrikaanse kuns vertrou wees, en dit kan toepas. Hulle behoort 'n duidelike, gebalanseerde begrip en kennis te hê van tradisionele internasionale kunsbewegings en die betekenis van opkomende plaaslike style deur terme/begrippe, soos weerstandskuns, propagandakuns, aanwending/toe-eiening, die 'afgeskepte tradisie', ensovoorts, te gebruik.
- Leerders moet bewus gemaak word van problematiese terminologie, kwessies, aannames en vooroordele met betrekking tot die kuns wat hulle bestudeer.
- Ten minste twee kunstenaars (of argitekthe) moet in elke tema gekies, bestudeer word met 'n minimum van twee werke deur elke kunstenaar (of argitekthe).
- Die eksamenpaneel het kennis geneem van die groot verskeidenheid bronne beskikbaar, deur breë vrae op te stel sodat leerders hulle kennis op 'n relevante wyse kan kies en benut, hulle interpretasies/vertolkings en menings/opinies kan regverdig/motiveer of probleme kan oplos deur toegepaste kennis en kenniskonstruksie.
- Visuele geletterdheid is onderliggend aan die studie van al die temas, daarom moet die bestudering van spesifieke kunswerke gebruik word om die geskiedkundige, politieke, sosiale en/of ekonomiese agtergrond van beskawings/style/bewegings en individuele kunstenaars te verduidelik.
- Tydens die bestudering van kunswerke moet die klem op die volgende geplaas word:
 - Visuelegeletterdheidsterminologie – hoe kunselemente help om betekenis en boodskap oor te dra/te kommunikeer
 - Materiaal en tegnieke
 - Verskillende style, soos naturalisme, ekspressionisme, abstraksionisme, stilering, ensovoorts
 - Funksie van die werk
 - Kontekstuele faktore
 - Idees, betekenis en boodskap
- Leerders moet aan alle kunsvorms blootgestel word, soos tweedimensionele kuns (skilder, teken, drukwerk, ensovoorts), driedimensionele kuns (beeldhouwerk, ensovoorts), argitektuur en toegepaste kuns/kunsvlyt (funksionele voorwerpe in 'n skonekunste-konteks).

- Alhoewel 'n diepgaande studie van spesifieke kunswerke in elke tema gemaak moet word, behoort leerders aan 'n wye reeks voorbeelde van elke tema blootgestel te word om kuns as visuele kommunikasie te illustreer.
- Aangesien die fokus in graad 12 hoofsaaklik op Suid-Afrikaanse kuns is, moet onderwysers, waar moontlik, temas met leerders se gemeenskappe in verband bring.

Assessering van leerders se vermoë om voorbeelde van visuele kultuur te ontleed en daarop te reageer

PRESTASIE-KODE	LEERUITKOMS 4: VISUELE KULTUURSTUDIES	✓
7 Uitstekend 80–100%	Toon 'n uitstaande vermoë om kunswerke met betrekking tot hul kulturele, sosiale, politieke en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. Toon 'n uitstaande vermoë om gepaste visuelekunsterminologie te gebruik. Toon uiters goed ontwikkelde skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. Toon buitengewone insig, begrip en gebruik uiteenlopende benaderings.	
6 Verdienstelik 70–79%	Toon 'n goed ontwikkelde vermoë om kunswerke wat verband hou met hul kulturele, sosiale, politieke en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. Toon 'n uitstekende vermoë om gepaste visuelekunsterminologie te gebruik. Toon hoogs ontwikkelde skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. Toon uitstekende insig en begrip.	
5 Substansieel 60–69%	Toon 'n wesentlike/aansienlike vermoë om kunswerke wat verband hou met hul kulturele, sosiale, politieke en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. Toon 'n wesentlike/aansienlike vermoë om gepaste visuelekunsterminologie te gebruik. Toon goed ontwikkelde skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. Toon 'n goeie vlak van insig en begrip.	
4 Gemiddeld 50–59%	Toon 'n gemiddelde vermoë om kunswerke wat verband hou met hul kulturele, sosiale, politieke en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. Toon 'n gemiddelde vermoë om gepaste visuelekunsterminologie te gebruik. Toon bedrewe skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. Toon 'n redelik goeie vlak van insig en begrip.	
3 Bevredigend 40–49%	Toon 'n bevredigende vermoë om kunswerke wat verband hou met hul kulturele, sosiale, politieke en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. Toon 'n bevredigende vermoë om gepaste visuelekunsterminologie te gebruik. Toon bevredigende skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. Toon 'n bevredigende vlak van insig en begrip.	
2 Elementêr 30–39%	Toon slegs 'n basiese vermoë om kunswerke wat verband hou met hul kulturele, sosiale, politieke en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. Toon 'n beperkte vermoë om gepaste visuelekunsterminologie te gebruik. Toon basiese skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. Toon 'n elementêre vlak van insig en begrip.	
1 Nie behaal nie 0–29%	Toon min of geen vermoë nie om kunswerke wat verband hou met hul kulturele, sosiale, politieke en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. Toon 'n uiters beperkte vermoë om gepaste visuelekunsterminologie te gebruik. Toon beperkte skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. Toon min of geen begrip of insig nie.	

4.2 Vraestel 2: Praktiese Eksamen (Onderwerp 1 en 2)

Hierdie vraestel bestaan uit **ONDERWERP 1** (Bronboek/Werkboek) en **ONDERWERP 2** (die Kunswerk).

TYD:

Onderwerp 1: Konseptualisering by die skool en/of tuis gedurende die derde kwartaal.

Onderwerp 2: Finale kunswerk vir 'n maksimum van 24 uur slegs by die skool onder gekontroleerde/beheerde toestande gedoen.

AANVANG: Sal deur die nasionale departement bepaal word.

SPERDATUM: Sal deur die nasionale departement bepaal word.

- Die praktiese eksamen word deur die nasionale Departement van Basiese Onderwys opgestel.
- **LET WEL:** Die maksimum tydsduur vir die hele praktiese eksamenproses sal op die nasionale praktiese vraestel (Vraestel 2) aangedui word. Provinsies sal al die reëlings tref nadat hulle die finale eksamenrooster by die nasionale Departement van Basiese Onderwys ontvang het. Dit sluit in kommunikasie met onderwysers, die plekke, die eksaminatore en enigiets anders wat gedoen moet word in die bestuur van die praktiese eksamen vir graad 12.
- Die tema sal 'n breë, oop tema wees om voorsiening te maak vir diverse oplossings in die verskillende spesialisasiedisiplines.
- Gespesialiseerde opsies sluit in teken, skilder, beeldhouwerk, drukkuns, multimedia werk, fotografie, keramiekwerk, installasies, nuwe mediawerk, ensovoorts.
- Aangesien Onderwerp 1 (Konseptualisering) dieselfde gewig as Onderwerp 2 (Die kunswerk) het, moet genoeg tyd daaraan bestee word om die belangrikheid daarvan te erken.
- Die onderwyser kan by die voorafgaande voorbereidingsessie betrokke wees. As gevolg van die voorbereidende aard van Onderwerp 1, mag leerders ook by die huis werk.
- Alle Onderwerp 1-werk moet voltooi en gereed wees voor die aanvang van die Onderwerp 2-eksamenwerk. Leerders mag die Onderwerp 1-bronboek as verwysingspunt tydens hul Onderwerp 2-eksamen gebruik. Beide Onderwerp 1- en Onderwerp 2-eksamenwerk moet onmiddellik na die Onderwerp 2-eksamen voltooi is, by die eksamenbeampte/onderwyser ingelewer word. Hierdie datum sal deur 'n amptelike brief van elke provinsie bepaal word.
- Die onderwyser MAG NIE die kandidaat OP GEEN WYSE tydens die finale produksie van die kunswerk (Onderwerp 2) help NIE.
- Onderwerp 2 moet op 'n deurlopende basis tydens kontaktyd gedoen word, bv. tydens vier opeenvolgende dae van ses uur elk. Die keuse van eksamentydindeling of opsies moet in elke skool onderhandel word.
- Onderwerp 2 moet by die leerder se eksamensentrum of geregistreerde kunssentrum gedoen word, onder die toesig van die skoolonderwyser. Onderwerp 2 werk mag NIE tuis gedoen word NIE en mag NIE die eksamenlokaal verlaat NIE.
- Elke provinsie sal die nasienproses van Onderwerp 1 (bronboek/ konseptualisering) en Onderwerp 2 (finale kunswerk) bepaal. Provinsies sal skole oor datum, tyd en plek in kennis stel vir die inlewering van werk by eksamensentrums, waar van toepassing.
- Leerders se werk is nie ten opsigte van grootte beperk nie, maar dit moet 'n aansienlike hoeveelheid werk wees wat ten minste 12 uur, en nie meer as 24 uur se werk nie, verteenwoordig. Hou asseblief by die punttoekenning wanneer nasien word.
- Die finale praktiese eksamen vir graad 12 verteenwoordig die hoogtepunt van leerders se kunsstudies deur die jaar.

Riglyne

Onderwerp 1: Bronboek/Werkboek

- Dit moet gedurende kwartaal 3 by die skool en tuis voltooi word.
- Die onderwyser moet hierdie vraestel uiteensit/verduidelik.
- Die onderwyser kan die leerders lei met hulle keuse van onderwerp, media en tegnieke om in Onderwerp 2 te gebruik, met inagneming van die spesifieke konteks van die skool.
- Die onderwyser moet leerders aanmoedig om soveel moontlik verskillende interpretasies te ondersoek. Monitor en lei leerders soos hulle die tema navors.

- Die bronboek bied insig in die manier waarop leerders idees gevorm het, hoeveel alternatiewe hulle ondersoek het en ander prosesse wat tot die finale werk gelei het. Die bronboek moet alle denkproesse wat tot die maak van kunswerke gelei het, duidelik kommunikeer.
- Daar is geen beperkings op grootte nie en dit kan in enige vorm aangebied word.
- Dit is belangrik om alle direkte kopiëring uit tydskrifte, die Internet, ensovoorts te verbied. Direkte kopiëring van 'n visuele beeld wat nie die leerder se eie is nie, sal gepeenaliseer word. Dit is 'n vorm van plagiaat en is onaanvaarbaar.
- Die transformasieproses van die bronmateriaal is uiters belangrik. Leerders kan egter geskikte beelde uit tydskrifte en ander bronne gebruik en dit met ander beelde kombineer om hul eie interpretasies te skep.
- Daar moet 'n duidelike verband tussen die finale kunswerk en die visuele/geskrewe inligting in die bronboek wees.
- Beklemtoon die belangrikheid van voorbereidende sketse, tekeninge, eksperimentering met tegnieke en materiaal wat in die finale werk gebruik gaan word.
- In die bronboek moet die leerder VISUEEL die 'storie' vertel van hoe die kunswerk BEPLAN, ONTWIKKEL en VERVAARDIG is. Dit moet met tekeninge, geskrewe gedeeltes, eksperimentering, ensovoorts gedoen word.
- Die bronboek moet individualiteit en kreatiwiteit weerspieël.

Die volgende is 'n riglyn van items wat by die bronboek ingesluit kan word:

Plak die eksamenopdrag voor in jou eksamenbronboek.
Voorstel/Grondrede, wat breinkaarte, dinkskrum, ensovoorts kan insluit.
Ondersoek, eksperimentering en navorsing van benaderings en/of idees, wat bronmateriaal, soos sketse, kan insluit. Tekeninge, foto's, visuele beelde, versamelde gedigte, lirieke en navorsing oor kunstenaars wat geïnspireer het. Alle materiaal moet verband hou met die ontwikkeling van die finale kunswerk en besluite motiveer.
Verpersoonlik en skep oorspronklike voorbereidende/komposisionele sketse en tekeninge gebaseer op bronne.
Prosestekeninge
As die werk meer proses-gerig is, moet leerders bewyse van die kreatiewe proses insluit deur middel van dokumentasie, bv. oorspronklike foto's, eksperimente en/of tekeninge en bygaande tekste.

Onderwerp 2: Kunswerk

- Die eksamenwerk moet in die teenwoordigheid van die Visuele Kunste-onderwyser in die kunsklas voltooi word.
- Al die materiaal benodig vir die eksamen moet in die eksamenlokaal ingebring word, maar GEEN eksamenwerk mag uit die klaskamer geneem word nie. Dit word as 'n eksamenonreëlmatigheid beskou.
- Leerders mag die vraestel voor die begin van die eksamen met die Visuele Kunste-onderwyser bespreek, maar geen bespreking van werk mag tydens die eksamenperiode plaasvind nie.
- Die leerders moet EEN kunswerk in die praktiese dissipline wat hulle vir die jaar gekies het, produseer.
- Die finale kunswerk kan as 'n enkele stuk aangebied word, of moontlik in die vorm van 'n diptiek, triptiek of 'n reeks werke wat as een kunswerk gelees kan word.
- Daar is geen beperkings op grootte nie, maar die kunswerk moet hanteerbaar en duursaam wees ten opsigte van vervoer na die eksamensentrum, indien die provinsie dit vereis.
- Laat 'n verskeidenheid media, tegnieke, dissiplines en benaderings toe.
- Die leerders moet 'n gevorderde graad van tegniese vaardigheid toon met gebruik van 'n reeks materiaal en tegnieke gekies.
- Daar is geen spesifieke voorskrifte oor die styl van die werk nie. Die leerder kan in die vorm van naturalisme, ekspressionisme, dekoratief, ensovoorts werk.
- Leerders mag ook ander media inkorporeer om gemengdemedia-werk in enige van die praktiese dissiplines te skep.

- Kunswerke wat uit die kunsklas/skool geneem word vir gietwerk, bak van beelde, digitale druk van foto's, ensovoorts, moet noukeurig deur die kunsonderwyser gemonitor word en in- en uitgeteken word.
- Die elemente en beginsels van kuns, soos lyn, vorm, kleur, tekstuur, ruimte, ritme, balans, proporsie en komposisie, is belangrik.
- Kreatiwiteit en individualiteit moet beklemtoon word. Die kunswerk moet die leerder se belangstellings/konsepte en bekommernisse op die vlak van 'n 18 tot 19-jarige uitdruk.
- 'n Suksesvolle kunswerk is 'n kombinasie van idee en uitvoering daarvan. Pasop vir illustratiewe werk. beklemtoon estetiese eienskappe, 'varsheid 'en energie van die kunswerk.
- Idee-ontwikkeling/Konsepontwikkeling en uitvoering moet in alle digitale/multimedia/nuwe mediawerk 'n belangrike rol speel. Wanneer nagesien word, moet die kandidaat se denkprosesse wat tot die finale uitvoering van die idee/konsep gelei het, visueel sigbaar wees.

ASSESSERINGSKRITERIA

Die volgende kriteria kan as 'n riglyn gebruik word wanneer nagesien word.

ONDERWERP 1: BRONBOEK/WERKBOEK

ASSESSERINGS-KRITERIA	Dit sluit die volgende in:	Voorgestelde punte-toekenning
Konsepontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • Breinkaarte, benoemde sketse en tekeninge om konsepontwikkeling te toon. 	10
Navorsing, ondersoek, eksperimentering, ensovoorts	Dit moet sommige of al die volgende insluit: <ul style="list-style-type: none"> • Sketse, tekeninge, foto's, beelde, versamelde gedigte, lirieke en enige ander materiaal wat jou inspireer. • Navorsing oor kunstenaars wat jou geïnspireer het. • Eksperimentering met media en/of verskillende tegnieke • Alle materiaal moet verband hou met die ontwikkeling van jou werk en jou besluite ondersteun 	15
Prosestekeninge	<ul style="list-style-type: none"> • Minstens 30% moet tekeninge wees om jou konsepontwikkeling te verduidelik. 	15
Aanbieding en algehele voorkoms	<ul style="list-style-type: none"> • Visueel interessant om 'n persoonlike benadering te wys. • Jou bronboek behoort gemiddeld uit 8–10 bladsye bestaan. 	10
Totaal		50

ONDERWERP 2: DIE KUNSWERK/PRAKTIES

ASSESSERINGS-KRITERIA	Dit sluit die volgende in:	Voorgestelde punte-toekenning
Keuse en gebruik van materiaal/tegnieke	<ul style="list-style-type: none"> • Geskiktheid van materiaal en tegniek volgens die konsep/idee • Veilige en hanteerbaar • Tegnieke vaardigheid 	10
Gebruik van formele kunselemente	<ul style="list-style-type: none"> • Die belangrikheid van die kunselemente en -beginsels, soos lyn, vorm, kleur, tekstuur, ruimte, ritme, balans, harmonie, proporsie en komposisie. 	10
Geheelindruk van werk: oorspronklikheid, kreatiwiteit, innovering	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling van nuwe, unieke en ongewone reaksies/oplossings. 	10
Interpretering en praktiese toepassing van navorsing	<ul style="list-style-type: none"> • 'n Persoonlike interpretasie van 'n tema • Eksperimentering • Probeer nuwe uitdagings 	10
Voltooing en aanbieding van kunswerk	<ul style="list-style-type: none"> • Aandag aan detail • Taak in toegelate tyd voltooi • Aanbieding volgens taak 	10
Totaal		50

ASSESSERINGSKRITERIA VIR PRAKTIESE WERK

Uitstaande	90–100	<ul style="list-style-type: none"> Die leerder het baie idees ontwikkel en ongewone kombinasies of veranderinge ondersoek voordat een finale idee gekies is; hou verband met vorige kennis; meesterlike probleemoplossingsvaardighede. Poging is veel meer as wat nodig was. Die 'WOW'-faktor is duidelik. Werke toon groot innovasie. Inhoudelike/Konseptuele rykdom van die werk is uitstekend. Die werk spreek in geheel van selfvertroue en is stemmingsvol; dit betrek die kyker met uitstekende visuele eienskappe. Uitstaande en oorspronklike visie. Buitengewone vermoë, ryk aan kreatiwiteit, insigryk, vloeiend, hoë vaardigheid, waarneming en kennis sterk uitgedruk, ondersteun deur oorspronklike of ongewone keuse van relevante visuele verwysings.
Uitstekend	80–89	<ul style="list-style-type: none"> Treffende impak; meeste van bogenoemde; gedetailleerd; goed georganiseerd en samehangend, afgerond; vaardigheid duidelik; ondersteun deur oorspronklike/ongewone/relevante visuele verwysings; aanbieding oorspronklik en oordink; 'n paar geringe foute sigbaar. Dikwels uitstekende tegniese vaardighede, maar nie so innoverend nie OF baie innoverend, maar 'n gebrek aan tegniese rykheid.
Baie goed	70–79	<ul style="list-style-type: none"> Goed georganiseerd, soos hierbo, maar gebrek aan 'sprankel' (minder oortuigend ten opsigte van verbeelding, kreatiwiteit en innovering); goeie vlak van bevoegdheid en keuse van inhoud; ondersteun deur 'n goeie keuse van relevante visuele verwysings; duidelike sorg en moeite met oorspronklike aanbieding gedoen; 'n paar voor die hand liggende teenstrydighede/ tekortkominge. Goeie bewys van moeite en toewyding. Interessant/innoverend/kreatief, maar nie tegnies afgehandel nie. Tegnies goed maar ontbreek konseptuele rykheid of andersom. Werk is dalk op kreatiewe vlak innoverend, maar gebrek aan tegniese vaardigheid.
Goed	60–69	<ul style="list-style-type: none"> Die werk toon 'n mate van oorspronklikheid: duidelike voorneme; oortuigend; eenvoudige direkte gebruik van medium; toon begrip, maar neig soms na 'n alledaagse en stereotipiese reaksie; voldoende keuse van relevante visuele verwysings; redelike moeite met aanbieding gedoen; steurende/voor die hand liggende teenstrydighede. Goeie vlak van bevoegdheid.
Gemiddeld	50–59	<ul style="list-style-type: none"> Voldoende; voel meganies; afgelei of gekopieer; min insig. Verbeeldingloos; 'n paar visuele verwysings nie altyd duidelik geïdentifiseer nie. Billike aanbieding; baie steurende teenstrydighede. Gemiddelde vlak van tegniese bevoegdheid. Moontlik beperkte betrokkenheid ten opsigte van tyd en moeite. Visuele beelde is uit ander bron gekopieer met min transformasie van beelde. Min bewyse dat iets ongewoon probeer is. Die omvang van die werk is beperk en/of herhalend.
Onder-gemiddeld	40–49	<ul style="list-style-type: none"> Genoeg materiaal/werke om te slaag; nie logies gekonstrueer nie. Beperkte keuse van inligting; swak tegniese vaardighede en/of gebrek aan tyd aan taak bestee, kan hiertoe bydra. Min gebruik van visuele inligting; lomp of slordige aanbieding; het ondersteuning/motivering nodig om te slaag. Visuele beelde is uit ander bron gekopieer met baie min transformasie van beelde. Komposisie is swak en onontwikkeld; geen bewyse van beplanning, of onvolledige beplanning nie.

Swak	30–39	<ul style="list-style-type: none"> • Net genoeg materiaal/werke om te slaag. • Visueel oninteressant; onkreatief; beperkte/swak tegniese vaardighede gebruik. • Min moeite gedoen om inligting op 'n aanvaarbare wyse aan te bied; min of geen visuele inligting/verwysings nie. • Algemene gebrek aan toewyding; het ondersteuning/motivering nodig om te slaag • Onvoldoende tyd aan taak gewy. Standaard onder dit wat aanvaarbaar is. • Swak oplossings vir probleme; kunswerk is gekopieer en oppervlakkig. Geen bewyse van oorspronklike denke nie.
Baie swak Druip	20–29	<ul style="list-style-type: none"> • Baie min inligting; onsamehangend; nie maklik om na te kyk nie; min of irrelevante werk/visuele inligting. • Geen moeite gedoen om werk op 'n aanvaarbare manier aan te bied nie; algemene gebrek aan toewyding/samewerking. • Baie swak vaardigheidsvlak. • Projek is baie swak of onvoltooid. • Swak artistiese besluitneming. • Klasse is gemis en leerder het nie die werk ingehaal nie.
Onaanvaarbaar Druip	00–19	<ul style="list-style-type: none"> • Onsamehangend; irrelevant, baie min of geen werk nie; gebrek aan selfs beperkte vaardighede; geen toewyding/samewerking. • Werk onvoltooid. • Swak artistiese besluitneming/leerder het geen moeite gedoen nie. • Die meeste klasse is gemis en leerder het nie die werk ingehaal nie.

HOOFSTUK 5: ALGEMENE VAKINLIGTING

5.1 Verduideliking van terminologie

Visuele geletterdheid: Die eerste vlak van visuele geletterdheid is eenvoudige **kennis**: basiese identifikasie van die onderwerp of elemente in 'n kunswerk. Alhoewel akkurate inligting belangrik is, is die **verstaan** van wat ons sien en die **begrip** van visuele verhoudings, egter net so belangrik. Hierdie hoër vlak van visuele geletterdheidsvaardighede vereis kritiese denke.

Formele analise: 'n Gedetailleerde en logiese bespreking van die formele elemente in 'n kunswerk, soos byvoorbeeld lyn, kleur, komposisie.

Visuele analise: Dit is nie net 'n formele analise nie, dit sluit ook styl, tegniek, kontekstuele invloede, betekenis en interpretasie in.

Die volgende is 'n paar van die sleutelkonsepte wat leerders aan die einde van graad 10 moet verstaan en in kunswerke moet kan identifiseer en verduidelik.

- **Formele elemente van kuns:**
 - Lyn (verskillende eienskappe van lyne, kontoerlyne, ensovoorts)
 - Twee- en driedimensioneel en vorm (positiewe en negatiewe vorms, organies en anorganies)
 - Tonale waardes (chiaroscuro)
 - Tekstuur (geïmpliseerde en tasbare teksture)
 - Kleur (kleurteorie, bv. primêre, sekondêre, komplementêre, tersiêre, monochromaties, koel en warm kleure en hul invloed op 'n kunswerk)
 - Ruimte (lyn- en ruimteperspektief)
 - Patroon
 - **Ontwerpbeginsels** (soos eenheid, ritme, beweging, proporsie/verhouding, klem, kontras)
 - **Komposisie en fokuspunt**
 - **Verskillende kunswerkmedia** (olieverfskilderye, marmerbeeldhouwerke, etse, ens.)
 - **Tegnieke** (bv. ingewerkte/vermengde areas of definitiewe kwashale by 'n skildery, kerwing of modellering by 'n beeld)
 - **Style** (soos naturalisme, ekspressionisme, stilering, simbolisme, abstraksionisme)
 - Frontaliteit, verwringing, vereenvoudiging, ens.
 - Begrip van konsepte/idees, soos Westerse Kuns, Nie-Westerse Kuns, Inheemse Kuns, modernisme, postmodernisme, funksionalisme, propagandakuns, toe-eiening
 - Konsepte/idees/ideologieë wat spesifiek met Suid-Afrikaanse geskiedenis en kuns verband hou, soos apartheid, weerstandskuns, die 'afgeskepte tradisie'
 -
- (Raadpleeg woordelys in die goedgekeurde handboek en/of kunsboeke vir verduidelikings.)

5.2 Bronne

Handboek deur die Departement van Basiese Onderwys goedgekeur

Visuele Kunste Graad 12 Leerderboek. Future Managers.

Vir 'n omvattende lys relevante boeke en webwerwe, raadpleeg die *Visuele Kunste-KABV-dokument*.

Ander bronne

- Vir Visuele Kunste (Onderwerp 3) in graad 12 fokus die inhoud op Suid-Afrikaanse kuns. Onderwysers moet bedag wees op uitstallings van gevestigde en opkomende kunstenaars by kunsmuseums en -galerye. Daar is dikwels boeke oor spesifieke kunstenaars en/of brosjures beskikbaar by hierdie uitstallings wat waardevolle hulpbronne vir onderrig is. Versamel ook resensies en artikels oor Suid-Afrikaanse kuns uit koerante en tydskrifte. Art Suid-Afrika en Art Times is twee gespesialiseerde tydskrifte oor Suid-Afrikaanse kuns.
- Gereelde, volgehoue besoeke aan, en besprekings oor, kontemporêre uitstallings word sterk aanbeveel. Dit is belangrik dat die leerder kunswerke eerstehands ervaar en leerders behoort gedurende die jaar ten minste een plaaslike uitstalling te besoek.
- Die klem moet op die visuele beelde wees om die interaksie tussen kuns en die gemeenskap te toon. Die toon van visuele beelde in die vorm van skyfies, PowerPoint-aanbiedings, groot fotostate, DVD's, ens. is noodsaaklik, en leerders moet by hierdie beelde in die klas betrokke raak.
- Die klem op visuele geletterdheid maak dit 'n dinamiese en interaktiewe vak. Leerders moet gelei word om aktief deel te neem deur middel van ondervraging, besprekings, debatte, speletjies en ander interaktiewe aktiwiteite. Gebruik visuele geletterdheid om leerders se praktiese werk te versterk.
- Gee leerders baie geleenthede om oor kuns te skryf, hul skryfvaardighede te ontwikkel en kunsterminologie te gebruik. Dit hoef nie lang navorsingsopstelle te wees nie, maar kan korter, meer gereelde take wees (bv. verslag oor die kunswerke by 'n uitstalling gesien, 'n visuele analise van 'n ongesiene kunswerk(e), leerders se eie voorbeelde wat gebruik is om 'n saak/kwessie of tema te illustreer, werksblaaie, maak van flietskaarte).
- Moedig leerders aan om kunsuitstallings en galerye te besoek, resensies van uitstallings te lees en te versamel, kunsboeke te lees en daardeur te blaai en navorsing op die Internet te doen.
- Onderwysers moet hul eie versameling projekopdragte, naslaanboeke, katalogusse en tydskrifte, foto's, skyfies, DVD's, ens. ontwikkel en gebruik om waardevolle onderrig en leerondersteuningsmateriaal vir die praktiese vaardighede wat deur die KABV vereis word, te voorsien.
- Alle onderwysers word aangemoedig om hulpbronne in groepe of klusters te deel en te ontwikkel – sodoende word die werkslading en inligting gedeel.

HOOFSTUK 6: ALGEMENE RIGLYNE VIR DIE ONDERWYSER

6.1 Vraestel 1 (Onderwerp 3)

- Leer leerders hoe om 'n vraag te benader. Hulle moet kyk of hulle, byvoorbeeld, gevra word om te bespreek, te vergelyk of te ontleed en maak seker dat hulle hierdie instruksies volg.
- Leer leerders om die vrae aandagtig deur te lees om uit te vind wat die beperkings is. Byvoorbeeld moet hulle *twee spesifieke werke van 'n kunstenaar* bespreek óf moet hulle *die werk van enige twee kunstenaars* bespreek.
- Leer leerders om spesifiek te wees en nie persoonlike oordele te maak wat nie met redes geregverdig/gemotiveer kan word nie.
- Maak seker dat leerders die formele elemente en kunsbeginsels werklik ken en verstaan en kan toepas.
- Hulle moet die korrekte kunsterminologie gebruik.
- Met betrekking tot 'ongesiene' kunswerke waar hulle visuele geletterdheidsvaardighede moet gebruik:
 - Leerders moet die onderskrifte goed bestudeer – dit gee die naam van die kunstenaar, titel van die werk, datum en medium. Dit is leidrade om te gebruik.
 - Bv. die medium is belangrik – is dit 'n beeldhouwerk, skildery of tekening? Leerders gaan nie die agtergrond van 'n beeldhouwerk bespreek nie. As dit bv. 'n skildery is, kan hulle oor die styl, kwashale, ens. skryf.
 - Leerders moet sorgvuldig lees wat hulle moet bespreek en daaroor skryf – dit help nie om slegs kleur te bespreek en komposisie word geïgnoreer nie (afhangend van wat gevra word). Alhoewel die kolpunte dikwels gebruik word om leerders se antwoorde te lei, moet hulle op 'n holistiese manier antwoord.
 - Hulle moenie obskuur wees nie – 'n klein vertikale lyntjie in die agtergrond beeld nie krag en sterkte uit nie – konsentreer eerder op die hoofelemente.
 - Betekenis/Interpretasie – pasop vir ongegronde stories wat nie met die werk verband hou nie. Die tema van die vraag is daar om hulle te help, bv. as dit oor geslagskwessies handel, moet hulle hulle kennis van hierdie kwessie op die spesifieke werk toepas. Hulle moet ook pasop vir 'preke' oor sosiale kwessies of godsdiens wat nie met die werk verband hou nie – vroue as slawe, ensovoorts.
 - 'n Gids vir die lengte van antwoorde: 10 punte is ten minste EEN bladsy.
- Inligting en kunswerke wat in een antwoord bespreek is, sal nie gekrediteer word indien dit in ander antwoorde herhaal word nie, maar kruisverwysings tussen kunswerke is toelaatbaar.
- Leerders moet die naam van die kunstenaar en die titel van elke kunswerk noem, waar van toepassing.
- Leerders moet alle vrae in VOLSINNE of PARAGRAWE beantwoord, waar van toepassing. Puntsgewyse antwoorde sal nie volpunte kry nie.
- Krediet sal vir deurdagte, kreatiewe en persoonlike antwoorde gegee word. leerders moet streef na 'n ingeligte, persoonlike dialoog eerder as 'n 'akademiese uitstorting' van inligting wat uit aantekeninge geneem is.
- Bestudeer vorige vraestelle.
- Nasieners word aangemoedig om leerders te beloon vir wat hulle weet, eerder as om hulle te straf vir wat hulle nie weet nie.

6.2 Vraestel 2 (Onderwerpe 1 & 2)

- Bestudeer die riglyne by 4.2 oor Vraestel 2: Praktiese Eksamen sorgvuldig.
- Bestudeer vorige vraestelle.

HOOFSTUK 7: DIE RETROSPEKTIEWE UITSTALLING

Leerders moet 'n retrospektiewe uitstalling van hulle werk as deel van hulle eksamenpunte aanbied. Die totaal van hierdie uitstalling is 100 punte. Dit is soortgelyk aan 'n eenmansuitstalling of 'n student se gradueringsuitstalling.

Hierdie uitstalling verskaf belangrike bewyse en stel die leerder se praktiese werk wat oor 'n tydperk ontwikkel is, bekend. Dit het spesifiek te make met die bestuur van die proses en aanbieding wat deel vorm van **Onderwerp 2: Maak Kunswerke**. Volgens die KABV moet graad 12-leerders hulle eie werk op so 'n wyse ten toon stel, uitstal of aanbied dat dit die ekspressiewe en konseptuele impak van die werk versterk en komplementeer.

7.1 Kontrolelys vir die uitstalling

- Graad 12: PAT'e 1 en 2, Proefeksamen Prakties is verpligtend. Dit sluit die kunswerke en bronboeke in.
- een of twee graad 11-kunswerke om ontwikkel en vordering te toon.
- Leerders het die geleentheid om hulle PAT'e verder te ontwikkel en uit te brei in 'n samehangende en holistiese gesamentlike werke wat in die konteks van 'n uitstallingsomgewing gesien word. Daarom kan leerders meer werke uitstal wat bewys van hierdie proses lewer.

7.2 Aanbieding

- Onderwysers moet die ruimte vir die uitstalling verskaf, bv. die skoolsaal, die kunsklas.
- Onderwysers moet leerders bewus maak van die belangrikheid van die aanbieding van hulle werk en riglyne gee vir 'n netjiese, professionele uitstalling.
- Die leerder se naam moet duidelik vertoon word en die graad 12-PAT'e moet duidelik benoem wees.
- Dit is onnodig om werke te raam, maar in baie gevalle sal eenvoudige montering die werk versterk. Dit is opsioneel en leerders sal op geen wyse gepenaliseer word indien werk nie gemonteer is nie.
- Leerders moet NIE rekwisiete ('props'), bykomstighede, ens. gebruik nie. Die uitstalling moet 'n bewustheid van professionele uitstallingspraktyk toon.
- Indien rekenaars nodig is om digitale werk te vertoon, moet onderwysers seker maak dat hulle werk en dat hulle die wagwoorde ken.

7.3 Assessering

Hierdie gesamentlike werke sal holisties geassesseer word.

Die volgende is riglyne oor aspekte wat sal lei tot 'n finale geldige punt:

- Algehele vordering en ontwikkeling van die leerder na onafhanklike en individuele oplossings
- Kreatiwiteit en oorspronklikheid
- Tegnieuse vaardighede
- Persoonlike betrokkenheid en uitdrukking in die proses en finale werke
- Motivering in die bronboek: konseptualisering, ontdekking/ondersoek en eksperimentering van media, tegnieke, style, ens. Genoegsame bestudering van tekenwerk.
- Volpunte mag nie toegeken word indien al die vereiste kunswerke nie aangebied is nie. Punte moet volgens die werke aangebied, aangepas word.

DIE ASSESSERINGSKRITERIA VIR PRAKTIESE WERK MOET AS 'N NASIENRIGLYN GEBRUIK WORD**Assesseringsproses**

- Die Retrospektiewe Uitstalling se punte moet op die **GEREKENARISEERDE PAT-PUNTESTAAT** aangeteken word.
- Sigmoderering van die retrospektiewe uitstalling MOET plaasvind.
- Die onderwyser moet die assesseringskriteria gebruik om die retrospektiewe uitstalling na te sien.
- Provinsies kan oor die formaat van die eksaminering besluit:
 - Sommige provinsies met kleiner getalle stel 'n nasienpaneel aan wat bestaan uit eksaminatore wat deur die provinsiale onderwysdepartement aangestel word om die hele provinsie na te sien. Hulle moet ervare onderwysers wees.
 - Ander provinsies gebruik kluster-nasien of klein panele van onderwysers om na te sien.
- Sigmoderering is noodsaaklik vir standaardisering.
- Die moderator moet 'n provinsiale werknemer (vakadviseur) wees of deur die provinsie aangestel wees wat die finale punt sal nagaan.
- Dit is noodsaaklik dat bewys van assessering in die vorm van 'n assesseringsinstrument, spesifiek vir die doel van die Retrospektiewe Uitstalling ontwerp, beskikbaar moet wees.

7.4 Algemene riglyne vir onderwysers, eksaminatore en moderators

- Gebruik die assesseringskriteria vir praktiese werk.
- Sensitiwiteit vir die konteks van die skool – hulpbronne, geriewe, ens.
- Realistiese nasienwerk, nie volgens persoonlike voorkeure nie.
- Beloon die leerder eerder as om hom/haar te straf. Die beste werk moet die assessering lei.
- Provinsies mag nie hulle eie vereistes met betrekking tot styl, tegniek, ens. instel nie.
- Eksaminatore/Moderators moet probeer om nie hulle meer tradisionele idees oor skoolkuns in die nasien voor te skryf nie. Kennis van kontemporêre kunspraktyk is noodsaaklik.
- Die nasien moet voldoen aan die KABV.

Voorbeeld van 'n saamgestelde puntestaat

VISUELE KUNSTE – Retrospektiewe Uitstalling				
SKOOL:		KUNSONDERWYSER(S):		
DATUM: / /				
Sentrumnommer:				
KANDIDATE SE NAME IN ALFABETIESE VOLGORDE		EKSAMEN- PANEEL	ONDERWYSER	MODERATOR
Van	Naam			

HOOFSTUK 8: SLOT

Hierdie Eksamenriglyne-dokument is bedoel om die assesseringsaspirasies wat in die KABV-dokument voorgestaan word, te verwoord. Dit is derhalwe nie 'n plaasvervanger van die KABV-dokument, wat onderwysers vir onderrig moet gebruik, nie.

Kwalitatiewe kurrikulumdekking, soos uiteengesit in die KABV, kan nie oorbeklemtoon word nie.